

otrok tako, ali če te tudi ne, povej mu sam, odkod. Kaj mu bodeš odgovoril družega, nego da je vse to od Boga. In če te vpraša, zakaj molimo pred jedjo in po jedi; kaj mu bodeš odgovoril? Učil ga bodeš hvaležnosti do Boga, učil ga bodeš spoštovati njega, ki nas je obdaril z vsem tako bogato. Ne moreš z nobeno stvarjo lepše pokazati ljubezni božje otroku, kot ravno z jedjo. On je, ki pusti sijati solnce, ki pusti deževati, da raste na polji vse tako lepo. V njegovih rokah je tudi toča in slana, s katero vniči lahko na mah vse poljske pridelke. Kakó lepa priložnost razložiti otroku vsemogočnost božjo! A ne pozabi moliti ž njim pred jedjo in po jedi. (Dalje prih.)

Nekaj čertic o telovadbi v ljudski šoli.

(Dalje in konec.)

Kako naj se postopa z na novo ustopivšimi učenci? Ali, kako naj se vadijo v telovadbi prvo šolsko leto?

Koj prvi dnevi so odločeni učencem, da se privadijo šolskega reda. (Učni načert.) Učenci se vverstijo v klopi in sicer po velikosti; mali spredaj, večji zadaj. To veliko pripomore k telovadbi, kar bomo pozneje videli. Prvih 14 dni ni misliti ni na telesne vaje. Po pretečenih teh dnevih še le prično se vaditi. Skerbeti je za čisti zrak (glej učni načert) v sobah. A ker so mali otročiči na pojmih zelo revni, more odgojitelj otročji jezik znati, in v umljivem jim jeziku vse dopovedati, kar od njih tirja; vendar pa se mora zmiraj pravilnega govorjenja posluževati. Prvemu šolskemu letu odločuje učni načert $\frac{2}{2}$ uri na teden.

Kako je toraj prva vaja začeti? Vvod opuščam. Vaja 1. Ne zdi se mi pripravno, da bi jih precej v verste razdelil, njihov spomin še — spi. Naj se jih podučuje, kar se mora, po učnem načertu že prve dni — toraj je za ta poduk že nekaj pridobljenega — kje je desno, levo, spredaj, zadaj, zgoraj, spodaj i. t. d. Vzdigujejo naj ob enem levo (desno) roko vodoravno na stran, kakor se jim že ukazuje. Zgoraj — spodaj; pogledujejo naj kviško — nizdólu. Spredaj — zadaj; kdo je pred njim (vzame naj se posamezni učenec), za njim — i. t. d. Če bi znabiti kdo mislil: to so otročarije, temu ni družega odgovora; vzemi Logarithme pa Valvazorja, uči jih, to vsaj ne bode otročje?! Mislim nam je, kdo je pred nami? Vsaka vaja se ponavlja.

Vaja 2. Ko se bodo že dobro privadili teh pojmov — le preradi se še pozneje v tem motijo — je že nekaj pridobljenega. Ker pa vsaka reč, ako je enakomerna, dolgačasna postane, skerbeti je za spremen. Takoj naj se jim pokaže: pozor (Achtung) ali, roki v bok! in glavna stoja (Grundstellung), ter polagoma vse druge stoje, kakor jih navede Spiess:

Stoja na obeh nogah; na levi (desni) nogi; na perstih obojih nog; posamezno na perstih leve (desne) noge. Ravno tako naj se vadijo stoje na petah. Dalje so še stoje: spojena stoja, posiljena stoja, križna stoja, koračna stoja naprej, nazaj, v stran, stoja v počepu in razkreča; pri slednji treba je previdnosti. Vmes pa naj se vpletajo vaje z rokami:

Vaja 3. Vaje z rokami so: roke dvigati in spuščati, z rokama suvati, z levo — desno, z obema, pozneje tudi v večih vdarcih (tempo), v 4 — 6 ali 8, z rokama (l — d) kolebati, krožiti, sekati, z rokama mahati na vse znane strani. Lahko se vplete nekoliko vaj z glavo, recimo: z glavo kimati, kolebati, krožiti, glavo obračati, za tem bi bile vaje z trupom, kakor: trup pripogibati in sklanjati, s trupom kolebati, trup (l—d) obračati.

Vaja 4. Sedaj že lahko vzamemo, ker različne stoje že poznajo, še druge vaje z nogami in sicer: nogo (l — d) izpodmaljati naprej — nazaj, v stran; z nogo (l — d) krožiti, z (l—d) suvati; peto in koleno (l — d) vzdigovati in spuščati. Vse to si bode učitelj sam znal razdeliti na odločeni čas. Sedaj pa, ko vse to učenci že znajo — ne rečem precizno — treba je vstrajne vaje, in v to so odločena še druga šolska leta — naj se preide k razdelitvi v verste.

Vaja 5. Tudi do zdaj smo po verstah šli, pa nismo učencem tega povedali. Kakor je bilo že omenjeno, razstavili smo učence po velikosti v klopeh. Toraj rečemo: prva klop se bo zanaprej imenovala (ali od leve na desno, ali pa od desne na levo) prva versta (Reihe), druga klop, druga versta i. t. d. Sedaj se jih vadi vstajati po verstah tako dolgo, da se nobeden več ne moti. Ko to že dobro v spominu obderže, pové se jim dalje druga razdeljava in sicer tropa (Rotte). Kolikor je učencev v prvi klopi, toliko je tudi trop; vsi, ki sedejo za prvim učencem v prvi klopi, so ena tropa, vsi za drugim, druga tropa i. t. d. Ker morajo biti po velikosti vversteni, imamo tudi tropo po velikosti vversteno.

Vaja 6. Nadalje se jim pove razdeljava v ravne in neravne verste, ravne in neravne trope. Vsak učenec posebej, bodi si verste ali trope, imenuje se ud, so toraj tudi ravni in neravni udje. Sedaj se reče: Jaz vas bom klical, pa ne s priimkom; vsak mora vedeti, v kateri versti in v kateri tropi sedi in kateri ud je; n. pr. prvi ud v prvi tropi, po konci! i. t. d. Po večkratni vaji bo le malokteri, ki bi ne vedel, kedaj mu je vstati. To jih posebno veseli, s tem vadi se jih misliti.

Vaja 7. Dalje razlaga se jim o verstah; versta je ali stranska ali vstricna. Vsaka versta ima voditelja. Je li vedno eden in isti voditelj? Kako se imenuje? Pri vstrični versti je eden desni drugi levi, kateri? — Pri stranski versti je eden prvi, eden zadnji voditelj, kateri? — Ali desni voditelj zmiraj desni in levi zmiraj levi ostane? — Spremenita se ravno v nasprotna, kako? — Mar pri stranskih verstah prvi voditelj zmiraj

pervi ostane, in zadnji, zadnji? Ne. Zadnji postane prvi, a prvi postane zadnji. Kako? — Ravno sedaj pa je čas, da se vadijo učenci različnih obratov. Četert obrata na levo — desno; tudi osmina — polovica in celi obrat se jim pokaže proti koncu. Tudi do sedaj so se obračali, a reklo se jim je: obrnite se po šoli, proti vratom, oknu i. t. d., zdaj morajo pa telovadnega izraza navaditi se. Če je učencev obilo v eni šolski sobi, naj vsaj kake dve, tri vaje vsi delajo; razpostavi se jih deloma zunaj klopi, deloma v klopéh in na sedežih. Tako lahko delajo vaje z glavo, rokami, trupom, nekoliko tudi z nogami, zato da se vsi urijo; kjer jih je pa manj, toliko lažje se shaja.

Vaja 8. Ko že poznajo versto, tropo, obrat o zasuku v tem letu še ni govora, uči se jih razstop. Vstrična versta razstopa na levo, desno ali iz srede; stranska versta razstopa nazaj, naprej tudi iz srede. Mali razstop meri ena roka; a veliki razstop meriti obe roki. Enako vadi se jih tudi skupaj stopati. Kedaj in kateri voditelj na mestu ostane, mora se jih dobro vaditi. Pri razstopu iz srede srednji na mestu ostane, isto tako, kadar v sredo skupaj stopajo.

Vaja 9. Sedaj začne se hoja v versti; opozoriti jih je tu, da se vsikdar z levo nogo izstopa. Vsaki dene roki na ramo svojemu predniku, da ostanejo vsi drug od družega enako oddaljeni; ko so že dobro vajeni, se to opusti. Hoje, kakor so na prostem ali v telovadnici mogoče, ovirajo tu šolske stene in klopi; nekoliko se pa le doseči dá; da se v vstrični versti komaj dva, k večem trije koraki napraviti morejo, je razumljivo. Paziti je, da se učenci navadijo ravnó stati, ostati tako, kakor iz klopi pridejo, ter vstopiti se drugi za drugim enako oddaljeni, toliko časa, dokler se jim drugače ne ukaže.

Poznam blizu 80 let starega gospoda, ki se pa ravno derži, ko možak 40 let. Kje je vzrok? Njegov tedajni učitelj rekel mu je — to omenjeni gospod sam kaj rad pripoveduje — o neki priliki: J. g'radhalten! To mu je ostalo do visoke starosti. Nikoli ni preveč prigovarjati jim: g'radhalten! Pri pisanji se učenci kaj radi preveč pripogibljejo; česar se v mladosti privadijo, ostane jim tudi v starosti; ne omenjam pa tega, kako škodljivo je takošno deržanji za persi in oči. Hoja bodi v začetku brez takta, pozneje v taktu.

Tu naštete vaje si učitelj razdeli na odločeni čas po svoji previdnosti.

Kar posebno mladini dopada, so pesmi: Imamo veliko primernih za učence med telovadbo, kakor: Zvesti tovariš; Mali vojaci; Kanon; Želje; Po jezeru in dr. V raznoverstnosti vaj, združeni čestokrat s pesmicami, bode telovadba gotovo dopadala mladini, akoravno v šolski izbi.

O tem se vsakdo lahko sam prepriča. Ako so učenci nemirni ali se kako drugače pregreše, kaznuje se jih najhujše, ako učitelj reče: To in to ste storili, med ukom niste pazljivi bili; ker pa imamo danes te-

lovadbo, vam v kazen ne bomo telovadili. Videla se jim bode osupjenost na obrazu; čestokrat bodo se celo jokali ter prosili: Naj telovadimo, bodemo pridni

Učenci se kolikor toliko med vajami vgrejejo; da se pa, posebno v zimskem času in o slabem vremenu, kdo ne prehladi, naj se jim zadnjih 5 — 6 minut kaj zanimivega bere, s tem se vse nepotrebno besedovanje prestriže.

Učni načert govori tudi o igrah. A v učilnici ni prostora za-to: Pomladanski in poletni čas, kadar je vreme ugodno, gre se z mladino o prostih dneh pod milo nebo, v kak gozd, na trato; tam se izpeljajo že znane igre, saj jih mladost sama zna; nekoliko se jih pa še priučí. Pustimo ji pod milim nebom vso prostost — ne mislim pa razuzdanosti — naj se veseli in raduje; saj ti srečni časi bodo itak hitro zginili, ostal bode o njih le še prijeten spomin. Tako bode obvarvana mladina mnogoterih nerodnosti in pregreškov.

Srečna toraj je mladina, ki se v mladosti svoji po otročje razveseljevati zamore, se ve pod nadzorstvom; Schiller pravi: „*Spiele, liebliche Unschuld! Noch ist Arkadien um dich, Und die freie Natur folgt nur dem fröhlichen Trieb; Noch erschafft sich die üppige Kraft erdichtete Schranken, Und dem willigen Muth fehlt noch die Pflicht und der Zweck. Spiele! Bald wird die Arbeit kommen, die hagre, die ernste, Und der gebietenden Pflicht mangeln die Lust und der Muth*“.

Koliko in kako zadostuje pri učenkah, to že tako vsakdo ve. — Vervi ni prezirati. Veliko vaj naredi se s palicami, tudi v šoli lahko; te tako niso drage. Slednjič so še ročaji (Hanteln).

Toliko, mislim, zadostovalo bi prvo šolsko leto. Na tej podlagi naj se dalje telovadba razširja tudi druga šolska leta; vaj nikdar ne zmanjka.

Pripomočki: „*Turnschule von Niggeler, 2 dela, M. Kloss, Fr. Riedl. Sl. matica izdala je dva dela, videl sem le družega, ju je težko dobiti, Zima*“ i. t. d.

Ob kratkem, namen telovadbi v ljudski šoli bodi: urnost, gibčnost, rednost in segurnost, potem je še le moč. Toliko skušnja uči.

Inocencij.

Iz deržavnega zбора.

V četrtek, 24. februarija, je govoril zoper predlog Lienbacherjev poslanec dr. Sues, profesor na Dunaji. Govoril je mnogo a stvarnega je malo povedal; med drugim je rekel, da se keršanski nauk nikjer ni odpravil iz šol, kakor samo v Lucernskem kantonu v Švici. (Pred enim letom so keršanski nauk odpravili iz šol na Francoskem, v Belgiji se keršanski nauk ne prišteva šolskim predmetom, duhovnom je le dovoljeno, da smejo zunaj šolskih ur otroke posebej pou-